

De scholekster als broedvogel in Nederland

door Hans Blaak

Terwijl van de grote weidevogels (b.v. *kemphaan* en *kievit*) in 't algemeen gesproken de achteruitgang opvallend en zorgwekkend is, breidt de *scholekster* (*Haematopus ostralegus* L.) zijn broedgebied gaandeweg uit en neemt in aantal toe; wel niet zo revolutionair als de *Turkse tortel*, maar sinds 1949 in een steeds sneller tempo. Van Oordt en Verwey (1925), Eykman (1949) e.a. vermelden, dat de *scholekster* een algemene broedvogel is van strand, duinen, en de weilanden achter de duinen, alsmede van weilanden in Friesland en Overijssel en „elders”. Meldingen van broedgevallen in het binnenland doen zich tegenwoordig vaak voor: zelfs maken de schattingen van de aantallen van enkele weidevogels in Nederland, door P. A. Kokke (1955) in een overzicht verwerkt, reeds duidelijk, dat minstens $\frac{1}{3}$ van de in ons land broedende bonte Pieten, strand-

kieviten of slijkaaksters, ver van de kust, in niet aan zee grenzende provincies, een nestplaats kozen. Het vermoeden, dat de toeneming van het aantal broedvogels wel eens het gevolg kan zijn van de geringe gevaren die de soort bedreigen op de trek en in de overwinteringsgebieden, kan pas waar gemaakt worden bij een bestudering van de resultaten van het ringonderzoek, waarbij de verhouding tot het aantal geringde en teruggemelde andere weidevogels (*kievit*) tot uitdrukking gebracht moet worden. * Een voorlopig onderzoek naar de gegevens van de laatste paar jaar doet echter vermoeden dat de gevaren voor alle betrokken soorten vrijwel gelijk zijn: de ene soort is wat minder „winterhard”, de andere wordt meer geschoten.

*) In N.W.-Frankrijk worden vrij grote aantallen doortrekkende *scholeksters* geschoten. (Red.)

Dat de *scholekster* nu al zeer ver landinwaarts broedt (Coevorden, Oldenzaal, Enschede, Helmond) brengt geen duidelijke wijziging in broedgewoonten met zich mee, met dien verstande, dat het wonderbaarlijk aanpassingsvermogen en de daarmee uitzonderlijke keuze van nestplaats van vele individuen niet als maatgevend kan worden beschouwd voor de gehele soort. Toch komt het me voor, dat juist het vermogen tot aanpassing aan terreinomstandigheden een der voornaamste oorzaken is van de uitbreiding van het broedgebied van deze vogelsoort. Ter illustratie diene het volgende: In „De Wielewaal” (België) van oktober 1954 beschreef Grootaers: „De neststand was afwijkend: de nestkuil was aangebracht op het dak van een platte bunker, in een gleuf, die langs de rand van het dak was uitgespaard . . . Ik vond er stukjes mosselschelp en vrij grote keitjes; de bekleding bestond uit stukjes geroest kippen gaas van een paar centimeter. Daar deze draad nergens ter plaatse was te zien, werd ze van elders door de vogel hierheen gebracht.”

Wat neststand betreft deed zich in Zuid-Holland enige jaren lang een identiek geval voor op een betonnen brug nabij Leiden, van nestbekleding was hier echter geen sprake. Naar foto's van de heer J. H. H. Kramer te Heerenveen werd de in deze tekst opgenomen illustratie van een vaker voorkomende afwijking gereconstrueerd. De eieren liggen in die gevallen gewoon op en tussen het grint van de spoorbaan. Helaas is vaak de broeddrift der vogels op het einde van de broedtijd zo groot, dat ze bij nadering van een trein te laat het nest verlaten en door de voortrazende monsters worden gegrepen. Ook worden veel eieren door kraaien en *eksters* uitgehaald.

Eveneens in Heerenveen deed zich sinds 1936 regelmatig een uitzonderlijk broedgeval voor (mededeling J. Nicolai). Afwisselend op de daken van een H.B.S. en een ziekenhuisbarak broedde daar een *scholekster*paar. Ook hier bestond de nestkuil uit een in het grint gedraaid kuiltje en lagen de eieren op het asfalt. Doordat er verschillende verdiepingen zijn en de vogels op het hoogste dak nestelden, werden de doorgaans al vrij grote jongen van de ene verdieping naar

de andere gelokt, die ze zwevend bereikten. De laatste, grote sprong naar de begane grond werd nooit gezien, daar die 's nachts gebeurde.

Uit de meldingen van broedgevallen van *scholeksters* landinwaarts (Het Vogeljaar, jrg. 1957 no. 3) bleek, dat de vogel in 't algemeen niet aan een bepaald soort terrein gebonden is. Dat weiland (50%) de voorkeur heeft, komt doordat de bodemfauna van dit soort terrein een rijke voedselbron vormt. Zoals de *scholeksters* in droge duinterreinen of op stranden hun jongen naar de slikken voeren, zo zoeken ze meer landinwaarts de, liefst vochtige, weiden op. De voorkeur voor water in de omgeving spreekt sterk uit de verbreiding van de vogels in droge provincies als Drenthe en Brabant. Behalve weiland accepteert de *scholekster* ook braakliggend of bewerkt akkerland (20%) als broedterrein, maar wederom bij voorkeur in de nabijheid van water of weiden. Voor het overige (30%) werd allerlei bodemgesteldheid voor lief genomen: wegbermen, opgespoten terreinen, bouwputten, zandafgravingen, betonoppervlakte, grint, bazaltblokken van rivierkribben enz.

Voorwaarde voor het broeden van de *scholekster* blijkt dus niet, zoals bij vele vogels, de gesteldheid van de nestplaats, maar veeleer de aanwezigheid van het voedselgebied, in dit geval weiland. In ons land, waar 35% van de bodem uit grasland bestaat, is aan die voorwaarde reeds bij voorbaat voldaan, zodat een verdere uitbreiding van het broedgebied van *Haematopus ostralegus* te verwachten is. En nu al heeft de *scholekster* zich ontwikkeld tot: algemene broedvogel op weiden en elders, bij voorkeur in de nabijheid van water.

Xlle Intern. Ornithologisch congres

De secretaris van de Ned. Ornithol. Unie verzocht ons mede te delen, dat uitvoerige inlichtingen over het 12e Intern. Ornithol. Congres, dat van 5—12 juni 1958 in Helsinki zal worden gehouden, bij hem verkrijgbaar zijn. Adres: M. J. Tekke, Harderwijkstraat 136, Den Haag.

De illustraties in dit nummer zijn van: Jan P. Strijbos (omslag), mev. Dr. A. Vollgraff-Roes blz. 77, 79 en 90. Rein Stuurman blz. 81, 82, 84, 91, 95, 96 en 98. Hans Blaak blz. 85 en Max Bloesch blz. 93 en 94.